

Kavram olarak küfür ve günah-ı kebîre

Bandırma'dan Mustafa Ataç: “Mufasssal Tarihçe-i Hayat'ta Bediüzzaman'ın şöyle bir sözü geçiyor: ‘Saniyen: Mezheb-i Hanefide çok maddelere küfür denildiği halde, Mezheb-i Şafiîde o günahlara küfür denmez. Günah-ı kebîre denilir. Eğer sarih küfür görölse o vakit hükmeder. Ben Şafiî iken; yine tevili mümkün olsa hükmetmekten çekinirim. Çünkü tekfir bana çok ağır geliyor.’ (s. 490) Sorum şu: Hanefi mezhebinde küfür kavramı ile Şafiî Mezhebindeki günah-ı kebîre kavramlarını örnekleriyle açıklayabilir misiniz?”

Küfür ve büyük günah kavramları, âyet ve hadislerce açıklanan ve tanımlanan kavramlardır. Küfürde inkâr vardır. İnkâr imana zıttır ve büyük günahların en büyüklerindendir. Küfrün dışındaki büyük günahlarda ise inkâr yoktur. Pişman olan, tövbe eden ve Allah'a yaklaşan bir büyük günahkârın affedildiği umulur. Nitekim Peygamber Efendimiz'in (asm) ifadesiyle büyük günah Cennete girmeye engel değildir. Fakat küfür ve inkâr engeldir.

Nitekim Peygamber Efendimiz (asm) bir gün: “‘Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur’ deyip de, bu inancı üzere ölen kimse Cennete girer.” buyurmuş; Ebu Zer, “O kimse zina yapsa ve çalsa da mı?” diye sormuş; Peygamber Efendimiz (asm): “Evet zina yapmış, hırsızlık etmiş olsa da Cennete girer” buyurmuştur. Ebu Zer Hazretleri aynı soruyu üç kez sorunca üç kez aynı cevabı veren Peygamber Efendimiz (asm) en sonunda nükteli bir şekilde: “Ebu Zer bu durumdan hoşlanmasa bile o kimse Cennete girer” buyurmuştur.¹

Mezhepler arasında bu kavramların tanımlarında ve açıklamalarında temelde fark yoktur. Fakat yürütmeye Hanefi Mezhebi İslâm tarihinde çoğu zaman devlet

mezhebi olarak kabul görmüş olmasından olacak, galat denebilecek ve yanlış anlaşılabilir bir takım hükümler verilebilmiştir. Aslında bu hükümler, verenleri bağlaması gerekirken, zamanla Hanefi Mezhebine mal edilmiştir.

Meselâ zünnar bağlayanın kâfir olacağı, serpuş giyenin küfre gireceği hükümleri Hanefî Mezhebi ulemasına mal edilir. Aslında veriliş zamanlarına dönüp baktığımızda, bu hükümlerle kast edilenin şu olduğunu anlamak zor olmayacaktır: Eskiden Müslümanlar, Hristiyanlar veya Yahudiler kıyafetlerinden tanınırlardı. Kıyafetleri ile inançları bir bütünlük arz ederdi. Her din mensubunun kendine özgü dinî kisve ve kıyafeti vardı. Meselâ zünnar, Hristiyanların bellerine kuşak gibi sardıkları hususî kıyafetlerindendi. Keza serpuş, Yahudilerce giyilen bir nevî baş kıyafeti idi. Bu kıyafetlerin, Müslümanların rükûuna ve secdesine engel olacağı, aynı zamanda zaten de Hristiyanların ve Yahudilerin kimliklerini belirten özel kıyafetlerinden olduğundan hareketle ve “Kim bir kavme benzerse o onlardandır” hadisi gereğince Ebu’s-Suud Efendi gibi bazı eski ulema, bu kıyafetleri küfür alâmeti saymışlardı. Bu kıyafetleri giyenlerin kâfir olduğuna hükmetmekle aslında “kâfir kılığına girdi ve onlardan oldu” mânâsını işlemiş olmaktaydılar. Bu hüküm aslında başlangıçta kişinin kalbî imanını tanımlama için değil; kişinin mensubiyetini ortaya koymak ve Müslüman’ı kâfir kılığına girmekten sakındırmak için verilmiş bir hüküm idi. Fakat zamanla Hanefî Mezhebinin bir görüşü olarak algılandı ve zihinlerde yerleşti.

Şafiî Mezhebi ise devletleşmediğinden hür içtihadın inisiyatifinde kaldı ve buna benzer galatlardan korunabildi. Oysa her iki mezhebin gerek küfür, gerekse günah-ı kebîre tanımlamaları temelde birbiriyle örtüşüyor; çünkü aynı esaslara dayanıyor.